

Wat maakt een goede les?

“Differentiatie is het sleutelwoord.”

Competentiewaardering van de docent door zijn leerlingen

Een analyse van de resultaten uit 2012-2013

Juli 2014

Opgesteld door Marijke van der Brugge in opdracht
van Bert Both, Kwaliteitscholen

Statistische analyses uitgevoerd door Thomas Westendorp

Inleiding

In het schooljaar 2012-2013 zijn in totaal 141805 evaluaties op 135 scholen ingevuld door leerlingen voor het onderzoek *Competentiewaardering van de docenten door leerlingen*. Thomas Westendorp en Marijke van der Brugge hebben van Kwaliteitscholen de opdracht gekregen om deze data te analyseren. Leidende vraag was of de data kenmerken opleveren voor een goede les.

Voor de duidelijkheid: de onderzoekers hebben geen inzage gehad in de herkomst van de scholen.

Om voorspellers voor een goede les boven tafel te krijgen zijn deze onderzoeksvragen geformuleerd.

1. Wat zijn de kenmerken van een goede les? Zeggen die kenmerken ook iets over de goede docent?
2. Welke gedrag van een leraar levert de beste resultaten op?
3. Welke zaken vallen op bij de filters schooltype, schoolgrootte, regio, klassengrootte, percentage allochtone leerlingen en denominatie?
4. Maakt het geslacht en de leeftijd van de docent uit in de waardering door de leerlingen?
5. Zijn lessen in kleine klassen beter dan in grote klassen?

De geanalyseerde data onderzochten de mening van de leerlingen. Het beeld dat hieruit komt is dus gebaseerd op de ervaringen van leerlingen. Daarbij moet worden opgemerkt dat een dataset van deze omvang het afwijken op basis van toeval, verwaarloosbaar maakt.

Conclusie

De belangrijkste voorspeller voor een goede les is de docent die inspeelt op de individuele verschillen tussen de leerlingen. Naast dit differentiëren zijn afwisselen in werkvormen en orde houden ook goede voorspellers.

Om een voorspeller te vinden van een goede les is gekozen voor een tweedeling in de analyse:

1. het analyseren van de **kwaliteit** van de les zoals die door de leerling wordt ervaren
2. het analyseren van het **plezier** dat leerlingen in de les ervaren.

Van de zeven SBL-competenties die de Onderwijscoöperatie heeft geformuleerd is de organisatorische competentie van de docent de belangrijkste voorspeller van de kwaliteit van de les. Deze competentie is zelfs tweemaal zo sterk als de interpersoonlijke competentie. Organisatorisch competente docenten leggen 'goed' uit, houden orde, en geven de leerlingen het gevoel dat ze er veel leren.

Het plezier in de lessen ervaren de leerlingen bij de pedagogisch competente docenten. De persoonlijke benadering en het groepswerk bepalen of leerlingen het naar hun zin hebben. De leerlingen vinden de kwaliteit van het lesmateriaal en de afwisseling in werkvormen belangrijk.

Een goede les waar leerlingen (ook nog) plezier in hebben heeft een aantal kanten. Zo waarderen de leerlingen de leskwaliteit van een docent die zijn klas ordelijk houdt, de leerlingen zelfstandig laat werken en inspeelt op verschillen. Deze waarderingen zijn terug te vinden in de vakinhoudelijke en organisatorische competenties.

Een leuke les wordt voorspeld door de interpersoonlijk en pedagogische competenties. Deze docent hanteert een persoonlijke benadering met de nadruk op groepswerk en speelt in op de verschillen.

Inspelen op verschillen is het sleutelwoord. De analyse van de data laat zien dat dit de beste voorspeller is voor zowel leskwaliteit als lesplezier. Differentiëren behoort tot de basisvaardigheden van elke leerkracht, maar in het voortgezet onderwijs laat slechts een kwart tot een derde van de

docenten zien dat hij of zij kan differentiëren, volgens de Onderwijsinspectie in haar Onderwijsverslag 2012-2013. Gezien het belang is het niet voor niets dat de inspectie differentiëren heeft opgenomen in haar toetsingskader.

De resultaten op de filtervariabelen laten zien dat er weinig invloed is van demografische kenmerken en kenmerken van de school op de ervaren kwaliteit van de lessen en het ervaren lesplezier. Alleen de leeftijd van de docent heeft een minuscule invloed op de variabelen. Zou dit komen omdat de ouder wordende docent minder relatie heeft met de steeds jonger wordende leerlingen? Of vinden pubers oudere docenten per definitie saai? Aan de andere kant zou je verwachten dat de oudere docent door zijn langere ervaring juist beter scoort op differentiëren. De onderzoekers hebben de kenmerken van de docenten en de invloed van de filtervariabelen naast elkaar gelegd en komen tot een interessante conclusie.

Voor een goede les maakt het niet uit wat de kenmerken van de school zijn.

Op nationaal niveau is geen bewijs gevonden dat schoolkenmerken invloed hebben op de beoordelingen door de leerlingen. Het zijn de behandelde variabelen uit de analyses die de beoordeling door de leerlingen beïnvloeden.

Het maakt dus niet uit of scholen groot of klein zijn, in een grote of kleine gemeente staan, VMBO of HAVO/VWO onderwijzen. Ook maakt het aantal personeelsleden per leerling geen verschil. De beoordeling van de les door de leerling hangt af van de docent. Meer personeel, minder allochtonen of meer vrouwen lijken de beoordeling door de leerlingen niet te verbeteren. De kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de competente docent.

Analyse van de data

In totaal zijn er 141805 unieke evaluaties verzameld. Hiervan werden er 50,1% ingevuld door meisjes en 49,9% ingevuld door jongens. 87,4% van de leerlingen kwam uit de eerste 4 leerjaren, waarbij het tweede leerjaar de grootste groep was met 22,4%. De docenten, die zijn geëvalueerd zijn voor 50,8% vrouwen.

In totaal hebben 135 scholen meegedaan aan het onderzoek. 38% van deze scholen is Openbaar, 27,8% verzorgt rooms-katholiek onderwijs, 14,9% verzorgt protestants-christelijke onderwijs en 19,4% valt in de 'anders' categorie.

36,6% van de scholen had meer dan 25% allochtone leerlingen en 15,8 % van de scholen had een APC (Armoede Probleem Cumulatie gebied) status van boven de 25%.

APC			Percentage allochtone leerlingen		
	Percentage	Cumulatief percentage		Percentage	Cumulatief Percentage
0-10%	62,7	62,7	0-10%	54,6	54,6
10-25%	21,7	84,5	10-25%	41,7	96,4
25-50%	5,3	89,8	25-40%	1,2	97,6
50-80%	10,2	99,9	40-100%	2,4	100,0
80-100%	,1	100,0	Totaal	100,0	
Totaal	100,0				

Aantal Leerlingen per school		
	Percentage	Cumulatief Percentage
1-250	1,8	1,8
250-500	8	9,8
500-800	13,8	23,6
800-1250	46,6	70,2
>1250	29,8	100
totaal	100	

Voor dit onderzoek zijn meerdere samengevoegde schalen gebruikt. Deze zijn onder te verdelen in twee varianten: de competentie schalen en de 'losse' schalen. En overzicht van de schalen en bijbehorende vragen is te vinden in de bijlage Overzicht schalen.

Voorafgaand aan de analyses merken we op dat significantie niet meer relevant is bij deze dataset. De kans op afwijken op basis van toeval, is verwaarloosbaar met een dataset van deze omvang. Significantie is eigenlijk niet ontworpen om te gebruiken bij zoveel participanten. Dit betekent dat we alleen kunnen vergelijken op basis van relatieve vergelijkingsmethoden. Daarom hebben we zoveel mogelijk gegevens uitgezet in percentages en andere verhoudingen.

Samenstelling van de voorspellers voor een goede les

In de volgende secties wordt getracht een voorspeller te vinden van een goede les. Aangezien een goede les zich moeilijk laat definiëren, hebben we gekozen voor een tweedeling in de analyse:

1. de **kwaliteit** van de les zoals door de leerling wordt ervaren
2. het **plezier** dat leerlingen in de les ervaren.

Het samengevoegde kenmerk **Leskwaliteit** (Chronbach's Alpha = 87.90, $R^2 = 73.82$) bestaat uit de stellingen:

1. 'De docent legt goed uit'
2. 'Ik leer veel bij deze leerkracht'
3. 'Bij deze leerkracht leer je veel over zijn haar vak'

De samengevoegde variabele **Lesplezier** bestaat uit de stellingen:

1. 'Je merkt dat deze leerkracht het leuk vindt om les te geven'
2. 'Deze leerkracht zorgt voor een goede sfeer in de les'
3. 'Deze leerkracht heeft leuke lessen'.

Zowel de losse stellingen als de samengevoegde variabelen werden onderzocht om te kijken wat sterke voorspeller zijn ten aanzien van deze variabelen.

De sterkste voorspellers voor Leskwaliteit

Voor de drie vragen rond het samenvoegende kenmerk is een tabel gemaakt over de voorspellers.

1. De docent legt goed uit (vraag 5)

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta				Zero-order	Partial	Part
(Constant)	-,165	,013			-12,765	,000			
Groepswerk	,054	,004	,048		14,739	,000	,574	,048	,032
InspelenOpVerschillen	,246	,005	,214		51,888	,000	,677	,166	,112
Lesmateriaal	,072	,004	,063		19,741	,000	,572	,064	,043
VragenStellen	,088	,004	,069		20,137	,000	,594	,065	,043
ZelfstandigWerken	,105	,005	,087		22,108	,000	,641	,071	,048
Lesgeven	,248	,007	,178		35,498	,000	,695	,114	,077
PersoonlijkeBenadering	,010	,006	,008		1,723	,085	,646	,006	,004
Begeleiding	-,052	,004	-,044		-11,896	,000	,559	-,038	-,026
Orde	,222	,006	,169		39,569	,000	,658	,127	,085
Schoolcultuur	,065	,004	,055		17,848	,000	,542	,058	,038
Controle	,029	,004	,025		7,774	,000	,563	,025	,017
NutvanhetVak	-,020	,004	-,018		-5,400	,000	,534	-,017	-,012

In deze eerste tabel staan in twee kolommen geel gearceerde stukjes. Onder de kolom Beta kan voorspellingskracht van verschillende variabelen met elkaar worden vergeleken (de rij Constant doet niet mee in dergelijke analyses). Degene met de hoogste waarde in deze rij is de sterkste voorspeller. Dit wordt verder uitgewerkt in de kolom Part. Hier staan percentuele verhoudingen in, van het verklaarde deel van de variantie door een variabele t.o.v. het onverklaarde gedeelte in de afhankelijke variabele. Dit betekent dat de getallen in de laatste kolom voor het vermelde percentage de afhankelijke variabele verklaren. Hierbij is te zien dat de variabele **Inspelen op verschillen** voor 11,2% de score op vraag 5 (de docent legt goed uit) voorspelt. Variabelen die boven de 4,5% (= afgerond 5%) verklaren, zijn hierbij geel gearceerd. Deze waarde relateert aan de relevantierichtlijn voor R^2 in hiërarchische regressieanalyses.

In de bovenstaande tabel is te zien dat **Inspelen op Verschillen** veruit de sterkste voorspeller is. Verder zijn de variabele **Orde**, **Lesgeven** en **Zelfstandig Werken** ook sterke voorspellers. Hieruit is te concluderen dat goede uitleg van docenten vooral wordt voorspeld door goed in te spelen op de individuele verschillen tussen leerlingen in een ordelijke setting.

Conclusie: Rustige en duidelijke uitleg met veel aandacht voor individuele verschillen waarna leerlingen zelfstandig aan de gang kunnen met de stof lijkt de beste voorspelling voor een goede les.

2. Ik leer veel bij deze leerkracht (vraag 7)

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part
(Constant)	-,166	,013		-12,719	,000			
Groepswerk	,078	,004	,070	21,181	,000	,580	,068	,046
InspelenOpVerschillen	,219	,005	,191	45,793	,000	,666	,147	,100
Lesmateriaal	,077	,004	,068	20,794	,000	,569	,067	,045
VragenStellen	,040	,004	,031	9,057	,000	,571	,029	,020
ZelfstandigWerken	,107	,005	,088	22,318	,000	,635	,072	,049
Lesgeven	,195	,007	,140	27,588	,000	,682	,089	,060
PersoonlijkeBenadering	,030	,006	,025	5,117	,000	,642	,017	,011
Begeleiding	-,057	,004	-,048	-12,951	,000	,554	-,042	-,028
Orde	,233	,006	,177	41,075	,000	,657	,132	,090
Schoolcultuur	,051	,004	,044	13,960	,000	,530	,045	,031
Controle	,080	,004	,069	20,817	,000	,579	,067	,045
NutvanhetVak	-,002	,004	-,002	-,578	,563	,540	-,002	-,001

In deze tweede tabel is te zien dat wederom *Inspelen op verschillen* en *Orde* de sterkste voorspellers zijn voor deze variabele. De variabele *Lesgeven* en *Zelfstandig werken* hebben hier ook nog steeds beiden een zekere invloed, maar beduidend minder sterk dan het *Inspelen op verschillen* en *Orde* houden in de klas. Verder is saillant dat de variabelen *Groepswerk*, *Lesmateriaal* en *Controle* nu ook een sterke invloed hebben.

Conclusie: De resultaten liggen in het verlengde van de analyse van de vorige vraag. Ik leer veel bij deze leerkracht wordt voorspeld door *Inspelen op de verschillen* en *orde*. Verder is het belangrijk dat een leerkracht zowel groeps- als zelfstandig werk opgeeft, het les materiaal in orde is en de docent controle uitoefent op het huiswerk.

3. Bij deze leerkracht leer je veel over zijn/haar vak (Vraag 16)

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part
(Constant)	,081	,012		6,940	,000			
Groepswerk	,099	,003	,096	30,195	,000	,607	,097	,063
InspelenOpVerschillen	,191	,004	,179	44,544	,000	,685	,143	,093
Lesmateriaal	,091	,003	,087	27,697	,000	,597	,089	,058
VragenStellen	,057	,004	,048	14,447	,000	,600	,047	,030
ZelfstandigWerken	,124	,004	,109	28,721	,000	,663	,093	,060
Lesgeven	,245	,006	,190	38,957	,000	,711	,125	,082
PersoonlijkeBenadering	-,041	,005	-,037	-7,840	,000	,652	-,025	-,016
Begeleiding	-,028	,004	-,025	-7,141	,000	,575	-,023	-,015
Orde	,177	,005	,144	34,842	,000	,670	,112	,073
Schoolcultuur	,069	,003	,062	20,891	,000	,556	,068	,044
Controle	,043	,003	,040	12,563	,000	,586	,041	,026
NutvanhetVak	-,005	,003	-,005	-1,513	,130	,552	-,005	-,003

In deze derde tabel is *Inspelen op verschillen* wederom de sterkste voorspeller, gevolgd door *Lesgeven* en *Orde*. Ook zijn *Zelfstandig werken*, *Lesmateriaal* en *Groepswerk* redelijk sterke voorspellers. Dit resultaat lijkt sterk op het resultaat van de analyse van vraag 7.

Conclusie: Een leerkracht die veel vakinhoudelijke kennis overbrengt, doet dat door goed in te spelen op de individuele verschillen tussen de leerlingen en door les te geven in een ordelijke setting. De kwaliteit van het lesmateriaal en de afwisseling tussen groeps- en zelfstandig werk zijn hierbij belangrijk.

De drie voorgaande vragen zijn samengevoegd om een enkele schaal te maken welke een weergave moet geven van de kwaliteit van de lessen. De resultaten zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Kwaliteit van de lessen

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part
(Constant)	,092	,009		10,657	,000			
Groepswerk	,084	,002	,093	34,956	,000	,669	,112	,061
InspelenOpVerschillen	,237	,003	,250	75,091	,000	,773	,236	,131
Lesmateriaal	,062	,002	,066	25,423	,000	,649	,082	,044
VragenStellen	,061	,003	,058	20,959	,000	,665	,067	,037
ZelfstandigWerken	,109	,003	,109	34,553	,000	,726	,111	,060
Lesgeven	,151	,005	,133	32,625	,000	,774	,105	,057
PersoonlijkeBenadering	,063	,004	,062	16,065	,000	,744	,052	,028
Begeleiding	,005	,003	,005	1,761	,078	,652	,006	,003
Orde	,104	,004	,096	27,929	,000	,725	,090	,049
Schoolcultuur	,034	,002	,035	14,157	,000	,598	,046	,025
Controle	,063	,003	,066	24,885	,000	,652	,080	,043
NutvanhetVak	,007	,002	,007	2,694	,007	,619	,009	,005

Ook in deze samenvoeging is *Inspelen op verschillen* de sterkste voorspeller, gevolgd door *Groepswerk*, *Zelfstandig werken*, *Lesgeven* en *Orde*.

Conclusie: de kwaliteit van de les wordt bepaald door een docent die inspeelt op de individuele verschillen tussen de leerlingen, groepswerk en zelfstandig werk afwisselt en orde houdt. Opvallend is dat in geen enkele analyse de variabelen *Vragen stellen*, *Persoonlijke benadering*, *Begeleiding* en *Nut van het vak* naar voren kwamen als voorspellers van een goede les. Leerlingen hechten kennelijk minder waarde aan deze factoren.

De sterkste voorspellers voor lesplezier

De samengevoegde variabele Lesplezier bestaat uit de stellingen:

1. 'Je merkt dat deze leerkracht het leuk vindt om les te geven'
2. 'Deze leerkracht zorgt voor een goede sfeer in de les'
3. 'Deze leerkracht heeft leuke lessen'.

1. Je merkt dat deze leerkracht het leuk vindt om les te geven (vraag_11)

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta	t		Zero-order	Partial	Part
(Constant)	,022	,013		1,680	,093			
Groepswerk	,092	,004	,084	25,309	,000	,577	,082	,055
InspelenOpVerschillen	,194	,005	,170	40,901	,000	,666	,132	,089
Lesmateriaal	,051	,004	,045	13,929	,000	,555	,045	,030
VragenStellen	,030	,004	,024	6,884	,000	,576	,022	,015
ZelfstandigWerken	-,023	,005	-,019	-4,742	,000	,595	-,015	-,010
Lesgeven	,342	,007	,249	49,072	,000	,693	,157	,107
PersoonlijkeBenadering	,332	,006	,274	56,790	,000	,698	,181	,123
Begeleiding	-,019	,004	-,016	-4,356	,000	,576	-,014	-,009
Orde	-,013	,006	-,010	-2,369	,018	,611	-,008	-,005
Schoolcultuur	,089	,004	,076	24,388	,000	,556	,079	,053
Controle	-,065	,004	-,057	-17,110	,000	,509	-,055	-,037
NutvanhetVak	,006	,004	,005	1,483	,138	,547	,005	,003

De variabele *Persoonlijke benadering* heeft de sterkste invloed op het waargenomen plezier in de lessen door leerlingen. Dit wil zeggen dat leraren een sterke *Persoonlijke Benadering* hanteren in hun lessen en uitstralen dat ze lesgeven ook leuk vinden. Verder hebben de variabelen *Lesgeven* en *Inspelen op verschillen* een sterke invloed, net als *Groepswerk* en *Schoolcultuur*.

Conclusie: Docenten die gebruik maken van groepsopdrachten en aansluiten bij de schoolcultuur dragen, volgens de leerling, uit dat ze plezier hebben in lessen.

2. Deze leerkracht zorgt voor een goede sfeer in de les (vraag_12)

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta	t		Zero-order	Partial	Part
(Constant)	-,298	,013		-23,493	,000			
Groepswerk	,139	,004	,123	39,047	,000	,613	,125	,081
InspelenOpVerschillen	,237	,005	,201	50,792	,000	,694	,162	,105
Lesmateriaal	,058	,004	,050	16,199	,000	,575	,052	,034
VragenStellen	,048	,004	,037	11,277	,000	,596	,036	,023
ZelfstandigWerken	-,004	,005	-,003	-,825	,409	,614	-,003	-,002
Lesgeven	,198	,007	,139	28,852	,000	,694	,093	,060
PersoonlijkeBenadering	,407	,006	,326	70,850	,000	,725	,224	,147
Begeleiding	-,055	,004	-,046	-12,965	,000	,584	-,042	-,027
Orde	,039	,006	,029	6,990	,000	,633	,023	,014
Schoolcultuur	,071	,004	,059	19,863	,000	,561	,064	,041
Controle	-,088	,004	-,074	-23,617	,000	,517	-,076	-,049
NutvanhetVak	,016	,004	,014	4,253	,000	,571	,014	,009

Een goede sfeer in de les wordt in eerste instantie gewaarborgd door de invloed van *Persoonlijke benadering*. Eveneens is er sprake van een sterke invloed van *Inspelen op verschillen*. *Lesgeven* en *Groepswork* hebben een aanzienlijke invloed. Opvallend is de negatieve invloed van de variabele *Controle*. Dit betekent dat het controleren door de docent van het goed uitvoeren van taken door leerlingen een minder goede sfeer bewerkstelligt, althans volgens de leerling.

Conclusie: een goede sfeer in de les hangt af van de persoonlijke benadering door de docent, die inspeelt op verschillen, groepswork geeft en niet teveel controleert.

3. Deze leerkracht heeft leuke lessen (Vraag 17)

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta			Zero-order	Partial	Part
(Constant)	-,443	,013		-33,582	,000			
Groepswork	,219	,004	,187	58,778	,000	,642	,191	,123
InspelenOpVerschillen	,205	,005	,169	41,923	,000	,691	,137	,088
Lesmateriaal	,152	,004	,126	39,721	,000	,616	,130	,083
VragenStellen	,055	,004	,041	12,253	,000	,596	,040	,026
ZelfstandigWerken	,017	,005	,013	3,401	,001	,619	,011	,007
Lesgeven	,094	,007	,064	12,964	,000	,677	,043	,027
PersoonlijkeBenadering	,437	,006	,340	72,692	,000	,720	,233	,153
Begeleiding	-,095	,004	-,076	-21,173	,000	,568	-,070	-,044
Orde	-,030	,006	-,022	-5,247	,000	,616	-,017	-,011
Schoolcultuur	,042	,004	,033	10,848	,000	,550	,036	,023
Controle	-,041	,004	-,034	-10,644	,000	,532	-,035	-,022
NutvanhetVak	,036	,004	,030	9,202	,000	,576	,030	,019

De leerlingen is ook gevraagd bij welke docenten zij meer plezier hebben in de lessen.

De resultaten van de bovenstaande analyse geven interessante uitkomsten. Bij het voorspellen van leuke lessen is *Persoonlijke Benadering* de sterkste voorspeller. De op een na sterkste voorspeller is *Groepswork*. *Inspelen op verschillen* en *Lesmateriaal* zijn ook sterke voorspellers.

Conclusie: een leuke les wordt gegeven door een docent met een persoonlijke benadering, waarbij leerlingen ook in groepjes werken. Het lesmateriaal ziet er goed verzorgd uit en de docent speelt in op de individuele verschillen tussen de leerlingen.

Plezier in de lessen

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta	t		Zero-order	Partial	Part
(Constant)	-,242	,009		-25,906	,000			
Groepswerk	,150	,003	,148	57,083	,000	,683	,181	,097
InspelenOpVerschillen	,212	,003	,201	61,862	,000	,764	,196	,105
Lesmateriaal	,083	,003	,080	31,331	,000	,648	,101	,053
VragenStellen	,046	,003	,039	14,391	,000	,658	,046	,025
ZelfstandigWerken	-,004	,003	-,004	-1,162	,245	,680	-,004	-,002
Lesgeven	,214	,005	,169	42,515	,000	,769	,136	,072
PersoonlijkeBenadering	,391	,004	,350	92,519	,000	,799	,286	,158
Begeleiding	-,056	,003	-,052	-17,946	,000	,642	-,058	-,031
Orde	,001	,004	,000	,139	,890	,693	,000	,000
Schoolcultuur	,066	,003	,061	25,204	,000	,617	,081	,043
Controle	-,065	,003	-,062	-23,741	,000	,581	-,076	-,040
NutvanhetVak	,022	,003	,021	7,980	,000	,632	,026	,014

Persoonlijke Benadering is de sterkste voorspeller van lesplezier, op de voet gevolgd door *Inspelen op verschillen*. Verder hebben *Lesgeven*, *Lesmateriaal* en *Groepswerk* enige invloed op het lesplezier. Voor het algemene lesplezier benadert de docent de leerling persoonlijk en houdt rekening met diens individuele eisen. Dit ligt in het verlengde van hetgeen werd gevonden bij de drie analyses op de bovenstaande variabelen.

Conclusie: Leuke lessen worden gegeven door docenten die leerlingen persoonlijk benaderen en opdrachten in groepen geven. Er is een diversiteit aan lesmateriaal en de docent speelt in op de individuele verschillen. Saillant is dat voor een leuke les de variabele *Orde* en *Zelfstandig Werken* juist geen sterke invloed hebben. Het traditionele beeld (van volwassenen) van de rustige klas waar leerlingen aan hun opdrachten werken, wordt door de leerlingen zelf minder gewaardeerd. *Vragen stellen*, *Zelfstandig werken*, *Begeleiding*, *Orde* en *Nut van het vak* hebben geen invloed op de vragen die het lesplezier meten. Al deze variabelen hebben dus geen invloed op hoe plezierig de leerling de lessen ervaart.

Tussentijdse conclusie: een dilemma

De *kwaliteit* van de les wordt vooral bepaald door *Inspelen op verschillen*, *Orde* en *Zelfstandig werken*. Het *plezier* in de lessen wordt voorspeld door *Inspelen op verschillen*, *Persoonlijke benadering* en *Groepswerk*. Voor beide is het *Inspelen op verschillen* erg belangrijk is. Een goede docent moet in staat zijn de individuele behoefte van een leerling te herkennen.

De vraag dient zich aan: kies je als docent voor kwaliteit of plezier? Wil een school de *kwaliteit* van de lessen zo hoog mogelijk houden, dan speelt men in op verschillen tussen leerlingen, men zet de leerlingen vooral zelfstandig aan het werk in een rustige klas. Kiest een school voor *plezier* van de lessen, dan speelt men in op verschillen tussen leerlingen, de leerlingen worden op een persoonlijke, plezierige toon benaderd en men laat leerlingen (ook) in groepjes werken. U ziet de constante: rekening houden met de verschillen tussen de leerlingen. Voeg daarbij de wens om variatie in werkvormen en je hebt het recept voor een les van hoge kwaliteit én met lesplezier.

Zaken als *Nut van het vak*, *Controle* en *Schoolcultuur* hebben nauwelijks tot geen invloed. Zij zijn geen sterke voorspellers voor leskwaliteit of het lesplezier voor de leerlingen. Dat wil echter niet zeggen dat deze variabelen niet belangrijk zijn. Het blijft zinvol om de praktische toepassingen van het vak te

belichten en om het huiswerk te controleren. Alleen, bij de leerlingen leidt dit niet tot een hogere beoordeling.

SBL-Competenties

Naast de genoemde domeinen als Groepswerk, Orde, Inspelen op verschillen enz., heeft er ook een analyse plaatsgevonden op de SBL-competenties zoals geformuleerd door de stichting Beroepskwaliteit Leraren (www.onderwijscooperatie.nl). Wat is de invloed op lesplezier en leskwaliteit?

Leskwaliteit

In de twee onderstaande tabellen zijn de resultaten van een multi-pele regressie analyse te zien aan de hand van de genoemde competenties.

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta	t		Zero-order	Partial	Part
(Constant)	-,061	,005		-11,795	,000			
VakinhoudelijkeCompetentie	,932	,002	,835	393,725	,000	,914	,727	,425
OrganisatorischeCompetentie	,042	,002	,037	21,055	,000	,730	,057	,023
InterpersoonlijkeCompetentie	-,023	,002	-,022	-11,499	,000	,695	-,031	-,012
PedagogischeCompetentie	,086	,002	,086	43,243	,000	,739	,116	,047

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		Sig.	Correlations		
	B	Std. Error	Beta	t		Zero-order	Partial	Part
(Constant)	,141	,008		18,749	,000			
OrganisatorischeCompetentie	,446	,003	,389	178,279	,000	,729	,433	,281
InterpersoonlijkeCompetentie	,214	,003	,205	78,383	,000	,695	,206	,123
PedagogischeCompetentie	,313	,003	,314	113,115	,000	,739	,291	,178

De eerste tabel bevat de *Pedagogische Competentie* als voorspeller. Aangezien de stellingen die de leskwaliteit opmaken ook voor een deel de *Pedagogische Competentie* opmaken, is deze voor de tweede tabel uit de analyse verwijderd. In deze tweede tabel is te zien dat de *Organisatorische Competentie* de sterkste invloed heeft (part $r = .28$) op de leskwaliteit, gevolgd door de *Pedagogische Competentie* (part $r = .18$) en de *Interpersoonlijke Competentie* (part $r = .12$).

Het is vooral de *Organisatorische Competentie* die de leskwaliteit voorspelt. Deze competentie is zelfs tweemaal zo sterk dan de *Interpersoonlijke Competentie*.

Hieruit kan worden opgemaakt dat, wanneer we de SBL-competenties gebruiken, vooral de *Organisatorische Competenties* van de docent een *goede* les maken (i.e. een hoge waardering op leskwaliteit krijgen).

Lesplezier

	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients			Correlations		
	B	Std. Error	Beta	t	Sig.	Zero-order	Partial	Part
(Constant)	-,185	,011		-16,553	,000			
VakinhoudelijkeCompetentie	,355	,005	,265	70,002	,000	,677	,201	,136
OrganisatorischeCompetentie	-,039	,004	-,028	-8,978	,000	,551	-,026	-,017
InterpersoonlijkeCompetentie	,197	,004	,157	46,833	,000	,660	,136	,091
PedagogischeCompetentie	,492	,004	,411	116,150	,000	,719	,322	,225

In bovenstaande tabel heeft juist de *Pedagogische Competentie* (part $r = .225$) een sterke voorspellingskracht. De *Vakinhoudelijke Competentie* (part $r = .136$) is de op één na sterkste voorspeller, gevolgd door de *Interpersoonlijke Competentie* (part $r = .091$). De invloed van de *Pedagogische Competentie* is echter tweemaal zo sterk. De *Organisatorische Competentie* (part $r = .091$) heeft juist een negatieve invloed (hoewel erg beperkt) op de scores van lesplezier. Dit betekent dat de lessen vooral leuk worden gemaakt door pedagogisch competente docenten en juist niet door georganiseerde docenten.

Samenvattend over de competenties:

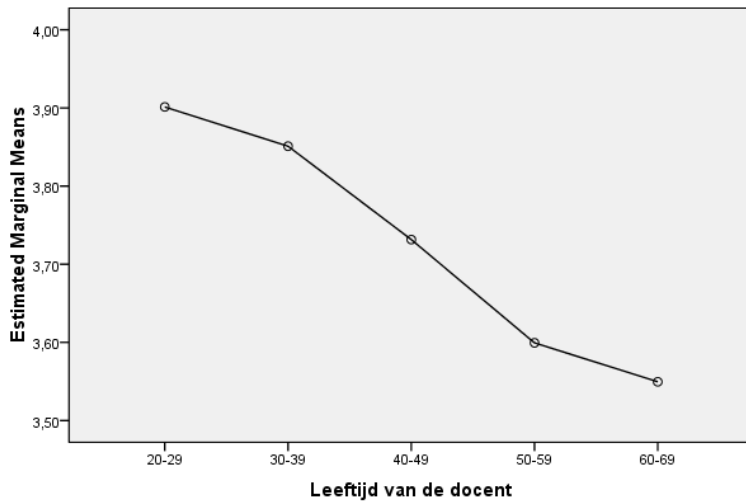
Eenzijds vinden de leerlingen dat de *vakinhoudelijke en organisatorische competenties* het beste de kwaliteit van de lessen beïnvloeden. Anderzijds is het de *pedagogische met de interpersoonlijke competentie* die het lesplezier voorspellen.

Verschillen op Filtervariabelen

Source	Type III Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	Partial Eta Squared
Corrected Model	2947,135 ^a	46	64,068	77,814	,000	,030
Intercept	2439,930	1	2439,930	2963,407	,000	,025
Percentage	1,225	1	1,225	1,488	,223	,000
aantall per fulltime	105,853	1	105,853	128,563	,000	,001
denominatie	192,675	3	64,225	78,004	,000	,002
provincie	268,451	10	26,845	32,605	,000	,003
schooltype	35,562	2	17,781	21,596	,000	,000
allochtone leerlingen	19,127	3	6,376	7,743	,000	,000
apc	131,907	4	32,977	40,052	,000	,001
leerjaar_leerling	353,307	8	44,163	53,638	,000	,004
schooltype_leerling	162,256	8	20,282	24,633	,000	,002
geslacht_leerling	46,534	1	46,534	56,518	,000	,000
geslacht_docent	35,503	1	35,503	43,120	,000	,000
leeftijd_docent	1701,012	4	425,253	516,489	,000	,017
Error	96054,004	116662	,823			
Total	1729915,806	116709				
Corrected Total	99001,139	116708				

Bovenstaande tabel geeft aan of er verschillen bestaan in de beoordelingen van de leskwaliteit door de leerlingen op verscheidene variabelen. Hieruit is alleen op te maken dat de *leeftijd* van de docent een beperkte invloed heeft ($\eta^2 = .017$). De invloed van de rest van de variabelen is te verwaarlozen. De invloed van *leeftijd* staat verder uitgewerkt in de grafiek links. In deze grafiek is te zien dat de

gemiddelde score voor de kwaliteit van de les afneemt met de leeftijd van de docent. Deze afname is echter relatief klein (in totaal .35 punten, wat neerkomt op ongeveer 10%).

De resultaten over het plezier in de lessen liggen in het verlengde hiervan. Ook hierbij is het alleen de *leeftijd* van de docent die een beperkte invloed heeft ($\eta^2 = .031$). Deze invloed is groter dan bij leskwaliteit, maar geeft - statistisch gezien - nog geen enkele reden tot actie.

